Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 179. Sâmbătă în 12 (24) August.

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Preţul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — **Numeri singuratici 5 cr.** — **Taxa de inserţiuni:** 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: **Dr. George Candrea.**

Redacţiunea şi Administraţiunea: Timișoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 **Telefon** (linia de stat Viena, Budapesta Arad) Nr. 4.

Sĕ ne afirmăm în jos.

Timișoara, 24 August n.

Fără îndoială, că dacă am căutá sĕ analisăm timpul în care ne este nouă românilor dat sĕ trăim, atunci negreșit că numai priincios pentru desvoltarea noastră ca popor nu'l vom putè aflá.

Este adevĕrat, că poporul român din ţerile asuprite nici odată nu s'a bucurat de acea liniște divină, carea se cere cu o necesitate categorică, pentru ca o naţiune, un popor sĕ-și împlinească menirea sa culturală.

Nenumĕraţii nostri dușmani au știut în totdeauna cum sĕ întocmiască lucrurile, pentru ca sĕ ne ţină departe de binefacerile culturei, ca astfeliu cu atât mai ușor sĕ ne poată esploatá.

Și dacă timpurile acestea de restriște au fost în trecut grele, nemărginit de grele, atunci în ḑiua de astăḑi gravitatea situaţiunei în care trăim a devenit pentru noi aproape insuportabile.

În trecut aveam pe partea noastră starea inferioară de desvoltare în care se aflau toate popoarele, așa, că pentru noi erá indiferent dacă vom fi socotiţi întrĕ popoarele cu pretenţiuni de cultură sau ba. Astăḑi timpurile s'au schimbat, — forţa a cedat știinţelor și maxima a devenit generală, că numai acel popor este îndreptăţit sĕ trăească, care ţine pas cu cultura, în care se reoglindează civilisaţiunea popoarelor.

Și tocmai în împregiurarea, că poporul nostru este reţinut în progresul ce ar trebuí sĕ'l realiseze conform cerinţelor timpului și conform maximei de mai 'nainte, este de a se căutá tragicul sorţei noastre din ḑiua de astăḑi.

Ca popor conștiu de înalta și sublima sa menire, noi voim cu ori-ce preţ sĕ dăm înainte, — sĕ progresăm. Acestei nobile voinţe ale noastre ni-se opun o mulţime de forţe, cari toate sunt îndreptate pentru a ne zădărnicí și paralisá propusul nostru. De-ací lupta din ḑiua de astăḑi, de-ací gravitatea situaţiunei în care ne aflăm.

În aceasta luptă, care nouĕ involuntar ni-s'a impus din partea adversarilor nostri, noi perdem o mulţime de forţe, cari validitate într'un alt chip, ni-ar aduce însutit mai mult de cum într'adevĕr ne aduc.

Este adevĕrat, că în timpul în care trăim nouĕ ne este impusă cu necesitate datorinţa de a întrá în lupta politică. De altă parte însĕ credem că este cu totul greșit, când dintr'o parte sau din alta se susţine părerea, cà noi toţi trebue sĕ facem politică sau mai corect ḑis sĕ *politisăm*. Pentru-că a face politică este o *artă*, a *politizá* însĕ este o meserie de *cârcimă* sau de *cafenea*, care poate sĕ o facă cine vrea și cui îi place.

Și tocmai de aceea credem noi, că nu este în favorul causei noastre, pentru-că aceste discuţiuni în cele din urmă n'au nici un folos real, au însĕ marele defavor de a face pe o mulţime de indiviḑi nervoși și a-i sustrage în același timp de la alte ocupaţiuni serioase, cari pentru causa noastră ar avè un folos cu mult mai mare.

În politică, ca și pe toate terenele, noi trebue sĕ învĕţăm sĕ ne împărţim forţele. Suntem puţini, și de aceea înainte de toate fie-care sĕ fie la locul sĕu, pus odată însĕ la acest loc, nimenea în lume sĕ nu ne poată împedecá de a ne împliní cu scumpĕtate datorinţa. În chipul acesta facem politică de *jos* în *sus*. Ne afirmăm în jos pentru ca sĕ fim cu atât mai tari, cu atât mai resoluţi când se va pretinde de la noi, ca sĕ ne afirmăm în sus.

Nu pot, ca la acest loc sĕ nu amintesc cuvintele unui distins învĕţătoriu, a domnului Iuliu Vuia din Banat-Comloș, care într'un articol publicat în foaia noastră (Nrul 161) și întitulat »Bănăţenii și Associaţiunea« ḑise întrĕ altele: »*Ne-am prea legat de formalităţile luptelor politice, și intrând într'o luptă înverșunată pentru esistenţă, am uitat, că victoriile luptelor de esistenţă se făuresc numai în oficinele culturei*«.

Un frumos și classic adevĕr eșit din gura unui pioner al culturei românești. Așa este, numai atunci ne vom putè apropiá de scopul la care ţintim, dacă vom pregătí victoria noastră politică prin rĕspândirea unei mări de lumini printrĕ poporul nostru românesc.

Eată de ce trebue sĕ dăm noi o deosebită atenţiune tuturor instituţiunilor noastre culturale, și eată mai ales motivul de ce trebue sĕ ni-se pară nouă atât de importantă adunarea «Associaţiunei transilvane etc.«, care în 27 l. c. 'și va ţinè ședinţa sa generală în Blașiu.

Austro-Ungaria.

Ordinul ministrului Perczel. În primarticolul de eri ne-am ocupat cu ordinul cel mai nou al ministrului de interne. Reproducem acum și faimosul ordin, în toată estensiunea sa. Eată'l:

„În timpul mai nou se arată în toate păturile poporului viua dorinţă de a întemeiá asociaţiuni pentru cultivarea și realisarea unor anumite nisuinţe comune. Aflu deci potrivit de a atrage atenţiunea municipului, că unele puncte din ordinaţiunea ministeriului de interne din 29 Aprile 1873, nr. 1394, îi impune datorinţa de a veghiá și a controlá strict toate reuniunile, cari sunt pe cale de a se întemeiá, sau cari sunt deja constituite. Cu deosebire însĕ sĕ-'și îndrepte atenţiunea și controla într'acolo, ca nu cumva reuniunile cari sunt pe cale de a se formá, sĕ ascundă în sine tendenţe pentru rĕsturnarea existentei ordini de stat și sociale, mai departe dacă reuniunile constituite observă strict cercul de activitate și scopul circumscris în statutele lor, dacă întrunirile lor nu servesc cumva de pretext pentru promovarea unor agitaţiuni neiertate. cari nu se unesc cu statutele, și dacă averea reuniunii nu se întrebuinţează pentru scopuri contrare statutelor.

———

Foișoara „Dreptăţii“.

O jalnică nuntă.

— Amintire tristă de pe sat. —

De **Milivoj Milanov.**

Și acum când mĕ gândesc la trista amintire, par'că mĕ iau fiori. Inima mi-se sfâșie, și de durere ași plânge.

Că trebue cu durere în inimă sĕ mĕ gândesc la trista amintire . . . veţi prevedè, stimaţi cetitori și duioase cetitoare, îndată ce veţi cetí despre cele ce vĕ voiu povestí.

Știu însĕ c'aveţi inimă duioasă, și veţi lăsá o lacrimă de durere pentru fie-ertaţii.

*

— Ce sunet de clopote? De ce rĕsună așa de trist prin sat? . . . . Pe cine înmormêntează? întrebasem pe un bĕtrân, întrând în satul B.

— Mergi păn' la biserică, unde vei audí și vedè, îi fù rĕspunsul scurt și pătrunḑĕtor.

Chiar eram aproape de biserică, când o mulţime de oameni eșiau din ea.

O, ce mulţime!

Erá una dintrĕ cele mai întristate înmormêntări ce a vĕḑut cândva satul B.

Și într'adevĕr . . . . S'a adunat mic si mare, așa ḑicênd întreg satul — ca sĕ dee cea din urmă cinste reposaţilor.

Doi morţi — cosciug de cosciug — fură îndreptaţi spre cimiteriu . . . . . ear' jalnicul „sfinte Dumneḑĕule“ . . . îţi sfâșie pĕptul.

În ochii tuturor veḑi lacrimi de durere cum se scurg cu înăbușitor suspin: „Jalnică nuntă“ . . .

Și într'adevĕr a fost o „jalnică nuntă“.

Două inimi iubitoare și credincioase . . . însĕ ursîta . . . . amara ursîtă . . . . . a voit așa . . . .

I.

Sĕ mergem deci în satul B.

Frumos loc cu aer curat.

Sĕ ne vedem în casa lui Mladen Martič.

Locuinţă lângă biserică, e o casă cu îngrăditură frumoasă. Adevĕr, că mai sunt în sat case și mai mari, a lui Mladen e însĕ cea mai frumoasă dintrĕ toate, întocmită cu o curte curăţică.

Mladen Martič e un om cu avere de mijloc. Dar' dacă Dumneḑĕu îi va ajutá, prin propria lui sirguinţă el va fi primul în sat.

Dar' și acum e el primul. Dacă nu în avere, atunci în două mărgăritare de copile. Are două fete ca doi boboci de trandafiri rouraţi, în cari își vede toată bucuria și fericirea! Cea mai în etate e Smilja, pe care o vom urmărí-o . . . .

Încet . . . lin . . . tot mai lin, sĕ nu neliniștim morbosul.

Suntem în odae.

Prin obloanele verḑi ale ferestrii, străbat razele soarelui, în cât e de ajuns lumină. Un aer recoros adie prin odae, ceva mai plăcut nici că puteai poftí. Și în odae; — eacă pe un așternut alb ca zăpada zace Smilja morboasă.

Un zimbet blăjin îi trecù peste faţa-i palidă, care se înroșì puţin cum se înroșește ceriul înainte de al sărutá soarele cu razele lui arḑĕtoare.

Ochii ei negri ca mura sunt aţintiţi asupra tinĕrului care stă și veghiază lângă ea.

Însĕ har domnului! acum se află mai bine. Dar' oare tinĕrul care veghiază neîntrerupt lângă ea, este el oare fratele ei? . . .

Nu . . .

E logodnicul ei.

Mai adese veniá el la logodnica lui, și întotdeauna vesel se re'ntorceá a casă, știind că Smilja se află mai bine.

Vlaicu iubiá din toată inima lui fragedă pe Smilja. Cu nerăbdare aștepta însănĕtoșarea ei, c'apoi la toamnă, dacă Dḑeu va ajutá, o sĕ facă nuntă . . .

Dar' și Smilja îl iubiá de asemenea.

Se iubiau de mici.

Îţi erá mai mare plăcere sĕ-i privești când jucau în „Colo“ unul lângă altul. Nime nu i-a dușmănit, ci erau toţi veseli de fericirea lor. Și de când Smilja s'a înbolnăvit, de atunci Vlaicu nu mai merge la „Colo“. La ce sĕ și meargă, când aleasa inimei lui nu e acolo.

Străinătate.

Ucigașii lui Stambulov. (Sofia, 23 August.) *Narodni Prava* în numĕrul de eri aduce surprindĕtoarea știre, că *Morfov* și *Jurecov* au fugit din Sofia, fiind-că judele investigătoriu voiá sĕ-i dețină ca complici ai ucigașilor lui Stambulov.

Cestiunea armeană. (Londra, 23 August.) Din Constantinopol se raportează, că ambasadorul *Currie* va merge cât de curênd pe bordul vaporului „Imogene" ca sĕ se înțeleagă cu comandantul flotei engleze mediterane în privința procedurei ce va avè sĕ se iee în casul când cestiunea armeană ar deveni acută. Anglia e decisă sĕ facă puternică presiune asupra Porței, dacă aceasta nu va ceda. Francia și Rusia nu se vor aliá la acesta mĕsuri coercitive, dar' nu vor pune nici pedeci în calea lor.

Mișcări revoluționare în Rusia. (Köln, 23 August.) Conform raportului ce'l are din Varșovia „Köln. Zeitung", mișcarea revoluționară pentru care în *Odessa* sunt deținuți deja foarte mulți, ia dimensiuni tot mai mari. Mai mulți agitatori notorici au revoltat poporațiunea. Dispozițiunea e foarte agitată. Guvernul a luat toate mĕsurile pentru prevenirea ori-cărei eventualități.

Călĕtoria regelui Alexandru. (Belgrad, 23 August.) Regele Alexandru însoțit de tatăl sĕu a plecat eri din Luțern spre Paris, unde va petrece câteva dile. De acolo Alexandru va merge la Biaritz, *ear' Milan la Belgrad.*

Fusiunea partidelor anti-rusești în Bulgaria. (Sofia. 23 August.) Fusiunea partidului stambulovist cu cel al lui Radoslavov încă nu s'a decretat formal, dar' se poate considerá de întâmplată deja. Programul pe basa căruia se va enunciá fusiunea, e următoriul:

Susținerea coalițiunei și autonomiei comunale; economisări în budget; obligativitatea inomisă a instrucțiunei; statificarea profesiunei medicale; obligămêntul medicilor de a dá ajutoriu fie-cărui bolnav; suprimarea ori-cărui feliu de refacții; promovarea associațiunilor; vamă protecționistă pentru industria națională și pentru agricultură; pertractări cu Turcia, Sêrbia și România în privința legilor referitoare la vămile protecționiste pentru industria și agricultura comună; reformă electorală (cercuri celectorale mai mici și drept electoral mai larg); în privința politicei esterne susținerea și alimentarea bunelor relațiuni cu toate statele.

Pentru procsima sesiune a sobraniei fusiunea nu va aduce mari schimbări în constelațiunea partidelor, fiind-că radoslavistii primesc de tot numai două voturi stambuloviste (pe față, dar' pe ascuns câte vor fi în actuala sobranie? — Red.).

Deocamdată în Bulgaria e liniște.

Corespondență.

Arad, 23 August n.

Concertul tenoristului Vasiliu.

Dl artist George S. *Vasiliu* din România a binevoit sĕ se abată și pe la noi și a ne delectá cu mult plăcuta sa voce. A seară a dat în sala „Krispin" de aici un concert cu acompaniarea amabilei dșoare Octavia P. *Desseanu*. Piesele, între cari mai multe doine din România, au fost cântate cu mult farmec, în cât fie-care strofă erá acoperită cu furtunoasele aplause ale alesului și numĕrosului public ascultătoriu. Vocea dlui *Vasiliu* are un timbru plăcut și un ce fărmecătoriu. Alăturea cu dl artist laude aducem și domnișoarei *Desseanu*, care ni-a dat sĕ cunoaștem frumoasele dsale puteri artistice. Și de astă-dată ni-s'a recomandat ca pianistă dibace și declamatoare escelentă. În declamația *„Biserica risipită"* de Alecsandri, dșoara Octavia a devenit stăpână peste simțirele auditorilor jucându-se cu ele ca vêntul cu biata frunză.

De aci dl Vassiliu merge la Blașiu, unde va concertá cu ocasiunea adunărei Asociațiunei transilvane.

R. B.

Șomcuta-mare, la 17 August n.

Domnule redactor!

De un timp încoace, cineva de aici colportează în presa maghiară, — mai cu seamă în foile comitatului nostru unele informațiuni vĕdit tendențioase, cari ating în modul cel mai regretabil simțĕmintele nobile ale tot omului bine-simțitoriu și iubitoriu de adevĕr. Inscripțiunea românească de pe biserica și școala română; vieața socială a românilor; mai multe persoane din localitate și din jur — sunt tot atâția spini în ochii șovinistilor rĕutăcioși și poftitori — cum se vede — a lăți zizanii între oamenii pacinici de la noi. Nu sunt chiămat și nici nu vreau a face pe advocatul nimĕnuia. În cât însĕ mĕ privește pe mine, nu mai pot tăcè, cu atât mai ales, că între persoanele demarcate cu numele de „nagy daco-oláh, agitator" etc. audisem că sunt numĕrat și eu. Despre aceasta mai tare m'a convins împrejurarea, că am fost chiămat în cancelaria protopretorială, unde mĕ așteptá vice-comitele comitatens, de care am fost luat la interogatoriu, ca și cum ași fi un agent al Ligei din București, de unde ași primi și bani; și că m'ași amestecá în lucruri ne-ertate, agitând, etc. Am rĕspuns vice-comitelui adevĕrul, că eu până acuma nu stau în nici o legătură cu Liga română, și că eu după un serviciu de 25 ani prestat cu scumpĕtate ca institutor confesional, m'am retras la pensie, avêndu-mi afacerile mele familiare destul de grele cu creșterea ce trebue sĕ o dau băieților, ce 'i am de la Dḑeu. Aceea, că iubesc cultura în genere a poporului, ear' în special, ca membru al senatului școalei rom. confes. din loc mĕ interesez pentru înaintarea și progresarea neamului meu prin școală, nu cade în competința nimĕnuia de a mĕ denunțá pentru aceasta și a mĕ încărcá cu epitete într'un mod'așa batjocoritoriu. După-ce am subscris un proces verbal, m'am depărtat din cancelaria protopretorială iritat și consternat cu totul în internul meu. În zadar am întrebat, că pe ce basă mi-s'a făcut aceasta? rĕspunsul a fost, că cineva de aici, sub masca anonimității m'a insinuat la comitat. Eată, Domnule Redactor, ce poate face un rĕu-voitoriu, un șovinist, de cari — durere — avem mulți în lumea de aḑi. Nu știu că șovinistul, denunțant al meu: tăiat e împrejur și introdus e în matricula civilă după catastichul celor cu pecetea de 5 pițule; ori că e de baștină un spițli de profesiune; sau că doară e o atare persoană scăpătată, în strimtoare de a vêná ceva prin insinuări rĕutăcioase.

Ori-cum sĕ fie, eu îl declar de un intrigant, om rĕutăcios și calumniator, făcêndu'l atent, că de cumva are ceva posițiune ori ocupațiune, sĕ muncească cu cinste în cadrul aceleia, promovând ce este bun, frumos și folositoriu; ear' din contră, dacă e un atare vagabund, cu creerii scrintiți din causa boalei de carea mulți sufĕr, cuteze a se insinuá ca atare, și atunci oamenii de bine — între cari eu îi promit a fi cel dintâiu — vom mijloci transportarea lui în careva balamuc.

Eliă Pop
Învĕț. conf. pens.

Cronică.

Timișoara, 24 August n.

Avis. Tabloul membrilor sinodului eparchiei gr. or. rom. a Aradului din anul 25 al sinodalității bisericei ortodoxe române și 20 al archipăstorirei I. P. S. Domn episcop Ioan Mețianu, este dejá terminat. Tabloul este foarte bine esecutat și îl poate procurá tot românul.

Numiri în armată. Cu ḑiua 18 August a. c. s'au făcut în armata cumună austro-ungară între altele următoarele numiri. Sau numit cadeți aspiranți de oficier la infanterie: Teodor Sbârcea, Trajan Bulbuc, Vitor Șotropa, Basiliu Popescu, Maximilian Nedelcovesci, Silviu Cutean, Modest Urban, Anton Poduje, Octavian Grecul, Ioan Vințeleriu, Francisc Ionas și Paul Paul; cadeți la infanterie: Liviu Liuba; cadeți aspiranți de oficier la vênători: Virgil Bian, Francisc Deac; la artilerie: Vincețiu Alexi, Corneliu Vornica; la pioneri: Eduart Lacom, Hermil Cosmuța; și la herghelia statului: Rudolf Rus. Mai departe a numit Majestatea Sa la rangul de sublocotenenți pe următorii absolvenți de academia militară teresiană și technică: Stefan Conț și Carol Pop.

Petrecere. Junimea română din *Ecica* invită la *festivitatea* și la *concertul* împreunat cu joc și petrecere românească, ce se arangiază în Ecica-română din incidentul adunărei generale a Reuniunei învĕțătorilor ort. rom. din despărțĕmêntul Banat-Comloșului, la 15/27 August 1895 în ḑiua de Sântă-Mărie. Concertul se arangiază în favorul școalei pentru procurarea recuisitelor trebuincioase la învĕțămênt. Bilete se primesc seara la cassă: de persoană 50 cr. Suprasolviri benevole se primesc cu mulțumită și se vor cuitá prin ḑiare. — Notă: Stimații Domni învĕțători și oaspeți sunt rugați a ne avisá la vreme despre participare, ca comitetul sĕ poată luá dispozițiuni cu privire la trăsuri și locuințe.

Programul: I. Marți la 6 oare dimineața Utrenie. II. La 8 oare Liturgie împreunată cu chiămarea Duhului sfânt. III. La 11 oare ședința Reuniunei învĕțătorești în edificiul școlar. IV. La 3 oare după ameaḑi se începe „jocul mare" arangiat de junime „la cruce" în piața bisericei, la care se va dansá: Hora, Pe picior, Ardeleana, Călușeriul și Bătuta. V. Precis la 8 oare seara concertul în sala mare a berieri domeniale, dat de corul vocal, cu următoriul program: 1. „Ḑis'a badea" 2. „Stăncuța", cântece poporale, de G. Musicescu. 3. Declamațiune: „Prunele țiganului", anecdotă de I. Cândea. 4. „Frunză verde frunzuliță". 5. „Nușca" — Pe picior — cântece poporale, de Val. Magdu. 6. Declamațiune: „Lună ori soare", anecdotă de Th. D. Speranță. 7. „Spusu-mi-a frunza de vie", cântec pop. de I. Vidu. 8. „Frunză verde polomidă",

---

II.

Soarele își revĕrsă razele calde în toată puterea lui peste întreg pămêntul. Toată făptura 'și caută odihnă la umbră, numai țeranul lucrătoriu nu. Căci dacă și el s'ar mai odihni, atunci din ce ar trăi lumea?

Simți plăcere mare când privești la sătenii lucrători pe timpul secerișului... Unii cosesc, alții împlătesc funii, o parte mai mare leagă snopii și-i tocmesc în cruci... și toți lucră cu sete neastêmpărată sub ceriul senin, din ḑiori până 'n seară, scăldați în sudori.

Mladen încă a eșit cu lucrătorii sĕi la câmp, ca sĕ strîngă de pe el fructul de vară.

Ean' ascultă... ascultă... stai cetitoare... s'aude într'adevĕr sunet de clopote.. ori e numai o părere...

Nu... nu e părere, ci sunet de clopote însĕ — alarm.

Foc! Foc!

Și deodată rĕmase câmpul pustiu. Toți alergară 'n sat ca fără suflet. Sĕ stăm și noi puțin, sĕ vedem ce arde, și unde.

Sus în înălțime se ridică o flacără cu un fum des și negru.

Și ce sĕ veḑi! Adevĕr sĕ fie?

Casa lui Mladen Martič e în flacări.

Vai Mladene, sĕrmane Mladene! Ți-s'a stins acum toată nădejdea și dorința ardêndă. Casa întreagă erá în foc, și om cu suflet viu n'o mai puteá mântui. Focul prinde din ce în ce tot mai mare putere, și din mulțimea ce erá pe acolo, abia se audiá tânguirea și plânsul amar al mamei după fiica morboasă care zace în odae.

Și cei cari audiseră țipetul mamei nu se îndurau a se luptá cu moartea crâncenă, spre a mântui din primejdie pe sĕrmana Smilja, ci șoptind numai unii cu alții: „Smilja e în odae", așteptau groaznica întêmplare. Și din odaie isbucnì deodată un fum înfricoșat. Și ce sĕ veḑi! În primejdia cea mai mare alergase Vlaicu și audind de soartea Smiljei intră curagios prin foc, ca sĕ-și mântue logodnica.

III.

Ce va fi simțit sĕrmanul Vlaicu, vĕḑênd atât suflet de om în jurul focului fără sĕ fie avut atare inimă sĕ între mai de timpuriu în odaie, ca sĕ scoată pe sĕrmana Smilja — acea durere numai el o va fi simțit'o.

Prin înăbușitoriul fum abia a putut aflá morboasa, de unde o luă în brațe. Abia făcù însĕ niște pași, până în pragul ușei, și deodată cădù coperișul de pe casă resturnându-i pe sĕrmanii la pămênt. Niște oameni se grabiră a luá grinḑile de pe ei, erá însĕ târḑiu, căci amêndoi zăceau morți, înăbușiți în fum.

Sĕrmane ființe!

Sĕrmani logodnici!

Așa de timpuriu, în vêrsta cea mai frumoasă sĕ fiți răpiți de pe lume.

O, ce nenorocire.

Dar' nu veți fi voi nefericiți; căci sufletele voastre blânde sburat'au în acel timp în raiu, unde vecinic vor trăi, gustând din acelea plăceri, cari aici pe pămênt nu se află. Părinții și prietinii vor plânge vecinic nenorocirea voastră, și a lor; căci rĕmas'au fără copiii lor gingași.

IV.

Înmormêntarea de care am amintit mai sus, erá a lui Vlaicu și Smilja.

În loc de nuntă — înmormêntare.

Fie-le țĕrină ușoară!

Fie vecinic la un loc pe lumea aceea, în toată îndestulirea raiului. Și trebue, căci inimile lor nevinovate și iubirea lor adevĕrată meritat'au...

Sunt înmormêntați....

Mai mare durere nu e pentru părinți, de cât când își îngroapă copiii crescuți, în cari își vĕd toată bucuria.

În loc de nuntă, înmormêntare.

Dar' și asta-i nuntă — „Jalnică nuntă"... căci s'au încunun pentru totdeauna două inimi iubitoare.

cântec pop. de G. Musicescu. Întrĕ punctele concertului musica va cântá piese românești, ear' după producțiune urmează dansul, care se începe cu Hora. În pausă se va jucá Călușeriul și Bătuta. VI. Pe Mercuri, după terminarea lucrărilor Reuniunei, e projectată o escursiune cu luntrea „la Bara“, un lac în rîtul din apropiere, unde se va serví la o masă comună pește proaspet. Notă: Fără privire la vreme, bună ori rea, programul se va esecutá întocmai

Desgroparea cadavrului lui Paganini. Sĕptămâna trecută a fost desgropat în cimiteriul din *Parma* cadavrul vestitului virtuos în violină, *Paganini,* pentru a fi îngropat la un loc mai demn pentru el. Cadavrul, a cărui față este foarte bine conservată, a fost espus câteva dile.

Concertul d-lui Th. Burada. „Timpului“ i-se scrie din Praga, că în seara din 13 August st. n., d. Th. Burada, cunoscutul folklorist și profesor de musică în Iași, a dat un concert în sala de concert a esposiției etnografice din capitala Boemiei. Sala gemeá de lume. La sfîrșitul concertului d. Burada a cântat doina și alte cântece naționale, cari pentru prima oară s'au audit aici. Prin originalitatea și frumusețа lor au fost aplaudate cu frenesie, ear' d. Burada a fost rechiămat la rampă de nenumĕrate-ori. La sfêrșit s'a adus d-lui Burada adevĕrate ovațiuni.

Congres al presei. În luna Septembre se va ține la *Bordeaux* un congres internațional al presei. Cestiunile cari vor vení în discuțiune sunt următoarele: 1. Planul de unire întrĕ diariștii din toate țĕrile. 2. Apĕrarea proprietății în materie de presă și în special a informațiunilor. 3. Reducerea taxelor telegrafice pentru diare. 4. Instrucția profesională pentru diariști.

Rectificare. Înregistrăm cu plăcere că la petrecerea din Liget a luat parte și amabila Dșoară Ana *Maior*, fica Dlui Dr. Maior, medic în Jebeliu.

Literatură, artă și știință.

Bibliografie. Prin libraria diecesană din Caransebeș se pot procurá: Istorioare biblice pentru elevii școalelor poporale, de Dr. Petru Barbu. Caransebeș 1895. Prețul 12 cr. — Catechismul religiunei ortodoxe - rĕsăritene pentru școalele poporale, de Dr. Petru Barbu. Caransebeș 1893. Prețul 20 cr. Aprobat de Ven. Consistorii din Arad și Caransebeș. — Totodată se anunță, că se află sub tipariu: Preparațiuni la Istorioarele biblice după principiile herbartiane. — Domnilor învĕțătorii respective caticheți, la cererea proprie, li-se trimite gratuit câte un esemplar din Istorioarele biblice cu o preparațiune.

Biserică și școală.

Internatul de fetițe din Arad. Se aduce la cunoștința Onoratului puclic român și în special tuturor părinților, că la școala română gr. or. confesională de fetițe din Arad provĕdută cu internat, arangiată după recerințe, înscrierile încep la 1 Septembre st. n. c. în localitatea școalei strada Deák-Ferencz Nr. 27.

Elevele au sĕ documenteze cu atestat școlastic clasa absolvată în anul trecut, — la din contră au a se supune unui esamen de primire.

Tacsele de înscriere sunt 2 fl. v. a.

Didactrul pentru elevele interne și esterne e ficsat cu 2 fl. la lună.

Tacsa internatului este de 140 fl. v. a. la an, solvită cel puțin în 4 rate tot anticipative.

Afară de studiile și ocupațiunile prescrise în planul de învĕțămênt, elevele pe lângă o tacsă lunară de 5 fl. v. a. vor primí instrucțiune în piano, ear' pe lângă o tacsă lunară de 1 fl. 50 cr. la lună vor primí instrucțiune în limba franceză.

Elevele interne au a fi provĕdute cu: un madraț, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă cu 2 fețe, 2 lepedee, 6 serviete, 6 ștergare, ear' din albituri (schimburi) câte $^1/_2$ duzină, ciorapii și fustele sĕ fie de coloare închisă, batiste sĕ aibe o duzină, încălțămintea trebuincioasă și un parapleu. Afară de aceste fie-care elevă are sĕ aducă o perie de dinți, cuțit, furcuță, o lingură mică și una mare, precum și 2 păharĕ.

Elevele cari voesc a fi primite în internat, au a se însinuá înainte de începerea anului școlastic la conducĕtoarea institutului, pentru a se putè luá la timp dispozițiunile necesare.

Arad, 10 August 1895.

Direcțiunea institutului.

Apel

cătră corurile vocale și părtinitorii lor.

Pentru ca sĕ pot solví încă anticipațiunea din spesele ce le am cu tipărirea liturgiei, fac apel de prenumerațiune cu termin până la 1 Septembre n. a. c. Până la acest termin acei p. t. domni ori reuniuni de musică, cari ar voí sĕ procure acest op, sunt rugați a trimite la adresa subscrisului prețul de 4 fl. v. a. (adecă patru florini) plus 10 cruceri porto postal. După espirarea terminului de sus dat, opul va costá mai mult, și adecă 5 fl. v. a. (dic cinci florini v. a.).

Ca o mică orientare pentru cei interesați comunic următoarele: *Liturgia e compusă pentru cor bărbătesc,* și e unica liturgiă completă la noi românii. În ea sunt puse ca apendice și imnurile cari se cântă la unele sĕrbători mari, ca d. e. *„Pentru rugăciunile“*, *„Mântuește-ne“*, *„Cari (câți) în Cristos“*, etc. Am căutat întru cât s'a putut, ca sĕ nu fac greutate nici coriștilor, dar' nici dirigentului. Am ținut apoi cont și de publicul auditoriu: *ea* este melodică și învestită cu o armonia dulce.

Lugoș (Ungaria), la 22 August n. 1895.

Ioan Vidu
învĕțătoriu.

Din public.

A fi hulit în diua de astădi și atunci când te simțești curat ca aurul, nu e lucru deosebit. Drept sĕ spun, că eu nici n'aș mai reflectá la calumnia ce mi-s'a făcut, dacă n'aș ști, că sunt o mulțime de oameni ușor credĕtori, cari e foarte probabil că s'ar îndoí despre mine și caracterul meu. Fac următoarea declarațiune nu pentru prietinii mei, cari mĕ cunosc și înaintea cărora n'am nevoie sĕ mĕ rectific, ci pentru acel mare public, care mĕ știe numai după numele meu și care ușor ar putè fi sedus sĕ pună temeiu pe niște bârfeli, cari la tot casul au putut sĕ le facă numai un individ de un caracter foarte josnic.

În dilele trecute o persoană distinsă din România a declarat în cercul unor amici distinși ai mei, că eu aș face pe **agentul unguresc** în țeara românească, ear' industria ce o fac cu rachiul de prune n'ar fi de cât un paravan, după care eu îmi ascund scopurile (sic) perfide (sic).

Când pentru prima-dată am audit aceste cuvinte, n'am știut sĕ rîd sau sĕ mĕ revolt, pentru-că la toată întêmplarea este în aceasta stupidă aserțiune material și de rîs, dar' și destul care pe un om integru îl poate mâhní până 'n adâncul sufletului sĕu. Pentru ca sĕ taiu odată pentru totdeauna ascuțișul unor asemenea invective, mĕ simt datoriu sĕ fac următoarea declarațiune:

N'am stat și nici nu stau nu în serviciul guvernului maghiar, dar' nici în al altui individ, aparțină acela ori-și-cărei clase a societății. Totdeauna am fost jalus de independența și integritatea caracterului meu, resping deci cu indignațiune presupunerea, că eu aș fi capabil sĕ fac servicii clandestine cuiva, ca sĕ nu mai amintesc de presupunerea și învinuirea ce mi-se face și care-mi revoltă tot internul: că eu aș fi în stare sĕ fac pe trădătoriul neamului meu. Îmi iubesc neamul și nu permit nimĕnuia sĕ'l iubiască mai mult de cât mine.

De altă parte declar, că este adevĕrat, că eu în companie cu domnul Smeu, locuitoriu în Viena, fac negustorie cu rachiu de prune. Se află însĕ toți aceia în rĕtăcire, cari cugetă, că noi am lucrá cu capitale străine, și poate, că din acest motiv am fi siliți sĕ facem servicii cari ar fi contrare caracterului nostru de oameni cinstiți. Capitalul de preste 40 000 fl. pe care'l avem elocat în acest articol de industrie, este al nostru propriu, despre care împregiurare se poate convinge ori-cine, noi în totdeauna vom stá la disposițiune, ca sĕ dovedim aceasta.

Cel dintâiu motiv care m'a îndemnat sĕ întru în afaceri cu acest însemnat articol de industriă românească, este pe deoparte dorul meu de a emancipá pe țeranul român, care-și vinde productul sĕu ovreului pe un preț bagatel, de sub infiuința acestuia. Al doilea motiv tot atât de ponderos ca și cel dintâiu este nisuința ce trebue sĕ ne conducă și pe noi românii, de a ne creá o clasă avută mijlocie, căci sunt de credința, că până ce nu ne vom creá o asemenea clasă, abia ne vom putè emancipá de sub starea asupritoare în care gemem.

În urmă rog sau mai corect dis provoc pe domnul din România, ca sĕ-mi spună cine este acel *„diarist“* de dincoace, de la care Dsa susține a fi audit, că eu aș face pe spionul unguresc în țeara românească. Aceasta o pretind din acel simplu motiv, pentru ca și pe altă cale sĕ-mi caut satisfacțiune pentru onorul meu adânc vătĕmat. Sper, că domnul din cestiune îmi va dá aceasta mică satisfacțiune.

Teodor Câmpian
preot român în Prigor.

Deoare-ce Redacțiunea foii noastre a avut destule ocasiuni sĕ se convingă despre onorabilitatea și probitatea caracterului părintelui *Câmpian*, suntem într'adevĕr curioși sĕ cunoaștem și noi pe acel „diarist“ din mijlocul nostru, care într'un mod atât de nesocotit și murdar a atacat onorul unui om cinstit. Insistăm dar' și noi pe lângă domnul din România, sĕ deie publicității numele calumniatorului „diarist“. — Red. „Dreptății“.)

Economiă.

La regularea izlazelor. După legile urbariale esistente izlazurile (pascurile) comunale sunt proprietatea urbarialistilor. Ca atari au sĕ fie introduse și în cartea fundualĕ.

Cu toate acestea în cele mai multe comune izlazurile sunt introduse în cartea fundualĕ ca proprietatea comunei politice. În urma aceasta apoi în cele mai multe locuri representanța comunală abusând de dreptul ei administrativ, detrage izlazul de la menițiunea lui legală, îl împovărează cu datorii comunale și îl administrează greșit ca avere comunală.

Spre a evitá pe viitoriu astfeliu de abusuri și ilegalități, e de dorit, ca în toate comunele întroducerile greșite din cartea fundualĕ pre cum „Gemeinde Fond“, „Gemeinde Gut“ sĕ se rectifice, și în locul acestora sĕ se introducă numiri mai nimerite, ca d. e. „Pascul comun al urbarialistilor din comuna N. N.“, „Competințe de pășune ale urbarialistilor din N. N.“ și alte numiri potrivite, din cari se reese natura juridică a izlazului și sĕ se eschidă dreptul de ingerință a comunei politice.

Oamenii nostri de la țeară sunt avisați sĕ se grăbiască cu rectificările acestea, de oare-ce suntem informați, că în foarte multe locuri comuna politică se ingerează în afacerile izlazului și causează multe neajunsuri.

Lipsa aceasta e iminentă de la 1 Novembre 1894 de când a întrat în vieață legea „despre administrarea și poliția rurală“, carea nefiind încă destul de bine cunoscută, dă ansă la cele mai multe neînțelegeri.

Posta Redacțiunei.

Dlui I. M. în Uzdin. Fascicolul 3 din istoria împĕratului Traian va apărĕ în câteva dile.

V.

Seara recoroasă se lasă preste pămĕntul fript de soare. Preste întreg satul domnește o adâncă tăcere — o adâncă jale.

Nu se mai aud feciorii horind, nici fetele șirete schimbând vorbe cu ei. Dar' cum sĕ se și veseliască ei când au perdut din mijlocul lor un prietin și o prietină . . . pe Vlaicu, și Smilja.

Prin frunzisul des al pomilor din sat, luna bălae își revarsă razele umede peste întristatul sat.

Vedi și zidurile arse prevestind trista durere petrecută de-odinioară 'ntrînșii, care pentru săteni va rĕmânĕ o tainică poveste.

Mai în toate nopțile părinții jalnici vin în acel loc, de-și îndreaptă rugăciuni cătră Ddeu pentru copiii lor.

E o privelişte de tot tristă.

Dar' toate's în zadar!

VI.

De unde s'a escat focul?

Nime nu știe spune.

De 'ntrebi pe cineva, dă numai din umeri dicênd: „Ddeu știe! Poate voia lui a fost așa . . . .“

Nu te tânguí cetitoare. Reține-ți lacrima, și uită îngrabă trista amintire, uit'o. Și dintrĕ toate, roagă-te lui Ddeu pentru sufletele lor . . .

(Trad. din l. sêrbă):

Vióra Magdu.

Invitare la abonament.

Începênd cu 1 Iuliu st. v. *prețul de abonament al diariului „Dreptatea“* s'a **redus** de la **12 fl. la 10 fl. pe an.**

Astfeliu manținênd ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și objectivă întru toate, susținênd toate legăturile noastre cari până acum ni-au făcut posibil de a dá în mâna cetitorilor diariul celor mai proaspete informațiuni, vom face acum, ca diariul nostru sĕ fie și cel mai eftin cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« va apărè și mai departe în fie-care di de lucru la amiadi.

După acestea învităm la abonament cu următoarele prețuri:

Pentru monarchiă:

Abonamentul anual costă	fl. 10·—
„ semestral	„ 5·—
„ treilunar	„ 2·50
„ lunar	„ 0·85

Pentru România și străinătate:

Abonamentul anual costă . . .	Frci 37·—
„ semestral	„ 18·50

Abonații vechi sunt rugați a se provocá la numĕrul sub care au primit până acum foaia, ori sĕ lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin m a n d a t e p o s t a l e. Domnii abonați sunt rugați a însemná pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că diariul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au s o l v i t î n a i n t e abonamentul și numai pre acel timp pre care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei diariului „Dreptatea“ în T i m i ș o a r a, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

Redacțiunea și Administrațiunea diariului „Dreptatea“.

Bursa de Budapesta din 23 August 1895.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	123.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „ . . .		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate . . „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. . .	4 2/10	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	4 2/10%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . .	4 2/10%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . .	4 2/10%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl. . . .	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraș. Budapesta 1890	4½%	100.15
Obl. c. fr. bulg.	6%	122.—
„ cu prem. sĕrb. 100 fr.	3%	40.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.)	3%	40.75
„ soc. p. reg. Temeș-Bega	5%	140.—

Bance.

Banca anglo-austriacă 120	170.—
„ pe acții Budapestană 100	129.50
„ „ „ a capitalei I emis. 100	98.—
„Hermes“ intreprind. de bani 200	—.—
Banca de credit fiumană 80	126.50
„ „ „ gen. ung. 200	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu . . .	435.75
„ „ „ pe acții Budast. 50	55.—
„ „ „ austriacă 160	—.—
„ „ „ „ din 4 Iuliu	351.50
„ industrială I ung. 150	197.—
„ „ și comerc. ung. 100	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	112.50
„ croat-slavon. 100	—.—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ „ vechiă 100	—.—
„ „ „ „ II emis. 15 Iuliu . . .	241.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. și industr. bpestană 100	—.—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—.—
„ de escompt și zarafiă ung. 400 K. . . .	—.—
„ „ „ „ „ 15 Iuliu . . .	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio“ 200	—.—

Monede.

Galbenul ces. și reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.92
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.93
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. și ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ „ de bancă pr. 31 Iuniu . .	—.—

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.